

Layihə

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında” texniki rəqlamentin təsdiq edilməsi barədə

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI NAZİRLƏR KABİNETİNİN QƏRARI

“Texniki tənzimləmə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 18.1-ci maddəsinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında texniki rəqlament” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Bakı şəhəri, “__” _____ 2024-cü il

№ ____

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin
2024-cü il _____ tarixli ___ nömrəli qərarı ilə
təsdiq edilmişdir.

Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında texniki rəqlament

1. Ümumi müddəalar

1.1. “Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında texniki rəqlament” (bundan sonra-Texniki rəqlament) istehlak bazarında kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorları və onların qoşquları ilə bağlı hazırlanma (layihələndirilmə), istehsal, montaj, sazlanma, istismar, saxlanma, daşınma, satış və utilizasiya zamanı tətbiqi və icrası məcburi olan vahid tələblərin müəyyən edilməsi, istehlak bazarında dövriyyəyə buraxılan traktor və qoşquların sərbəst dövriyyəsinin təmin edilməsi məqsədilə hazırlanmışdır və “Texniki tənzimləmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq (bundan sonra - Qanun) traktor və qoşquların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və onların istehlak bazarında sərbəst dövriyyəsinə dair tələbləri müəyyən edir.

1.2. Azərbaycan Respublikasında traktor və qoşqulara dair tələbləri müəyyən edən digər texniki rəqlamentlər qəbul edildikdə, traktor və qoşqular Azərbaycan Respublikasında ona tətbiq olunan bütün texniki rəqlamentlərin tələblərinə uyğun olmalıdır.

2. Tətbiq sahəsi

2.1. Texniki rəqlament istehlak bazarında dövriyyəyə buraxılan, bu texniki rəqlamentə 1 və 2 nömrəli əlavələrə uyğun olaraq aradan qaldırılması və azaldılması ilə bağlı tələblər müəyyən edilmiş, təhlükə növləri aşkar edilmiş və identifikasiya edilmiş aşağıdakı traktor və qoşqulara şamil olunur:

2.1.1. Maksimal hesablama sürəti saatda ən azı 6 kilometr olan təkərli kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarına;

2.1.2. Maksimal hesablama sürəti saatda ən azı 6 kilometr olan tırtıllı kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarına;

2.1.3. Kənd təsərrüfatı və ya meşə təsərrüfatı təyinat yüklərin daşınması üçün nəzərdə tutulmuş maksimal hesablaşma sürəti saatda ən azı 6 kilometr olan traktor qoşqularına;

2.1.4. Traktorların və ya qoşquların komponentlərinə;

2.1.5. Qaz yanacaqqla mühərriki təmin etmək üçün avadanlıqlara.

2.2. Texniki rəqlament aşağıdakı traktor və qoşqulara şamil olunmur:

2.2.1. Azqabaritli traktorlar və onlar üçün qoşqular;

2.2.2. Xüsusi təyinatlı qoşqular;

2.2.3. Qoşquların şassiləri.

2.3. Traktor və (və ya) qoşquların identifikasiyası zamanı konkret traktor və (və ya) qoşquların nümunəyə və ya onların təsvirinə uyğunluğu müəyyən edilir. Bu təsvirlər kimi Texniki rəqlamentin istinad standartlarından, təsnifatlardan, spesifikasiya və çertyojlardan, texniki şərtlərdən, istismar sənədlərindən istifadə oluna bilər.

2.4. Traktor və (və ya) qoşqular üçün əlavə təhlükəsizlik tələbləri 2 nömrəli Əlavəyə uyğun olaraq müəyyən edilib.

3. Əsas anlayışlar

3.1. Texniki rəqlamentin məqsədləri üçün aşağıdakı anlayışlardan istifadə olunur:

3.1.1. traktor - kənd təsərrüfatında dartıcı kimi tətbiq edilən (təkərli və tırtıllı) nəqliyyat vasitəsidir.

3.1.2. kənd təsərrüfatı traktor aqreqatı - mobil enerji vasitəsinin qoşqulu, yarımqoşqulu və ya montaj olunan traktorla (və ya maşınlarla) birləşməsindən ibarət olan və texnoloji kənd təsərrüfatı əməliyyatlarının yerinə yetirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş kompleks;

3.1.3. qoşqu – səyyar, qoşqulu, yarımqoşqulu, örtülü, yarımörtülü, kənd təsərrüfatı məsullarının və s. istehsalı və ilkin emalı əməliyyatlarının yerinə yetirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş maşın;

3.1.4. qəza – traktor və (və ya) qoşqunun zədələnməsi və ya sıradan çıxması, traktor və qoşqunun istismarı prosesində təhlükəli və zərərli maddələrin xaric edilməsi;

3.1.5. icazə verilən risk – istehsalçının texniki və iqtisadi imkanlarına əsaslanaraq, traktor və qoşqunun istifadəsindən yaranan, məhsulun mövcudluq dövrünün bütün mərhələlərində təmin edilməli olan təhlükəsizlik səviyyəsinə uyğun gələn risk dəyəri;

3.1.6. mövcudluq dövrü – traktor və (və ya) qoşqunun layihələndirilməsindən başlayaraq, utilizasiyasının başa çatmasına qədər bir-biri ilə əlaqəli mərhələləri (layihələndirmə, istehsal, saxlanma, montaj, sazlanma, istismar, o cümlədən müasirləşdirmə, təmir, texniki və servis xidməti) ehtiva edən dövr;

3.1.7. insident – traktor və qoşqunun nasazlığı, texnoloji proses rejimindən kənara çıxma;

3.1.8. kritik nasazlıq – traktor və (və ya) qoşqunun insan həyat və sağlamlığına, əmlaka, ətraf mühitə, heyvanların və bitkilərin həyat və sağlamlığına zərər vurulması ilə nəticələne biləcək nasazlığı;

3.1.9. təyin edilmiş resurs – traktor və (və ya) qoşqunun ümumi işləmə müddəti, həmin müddət çatdıqdan sonra texniki vəziyyətindən asılı olmayaraq, onun istismarı dayandırılmalıdır;

3.1.20. işləmə müddəti və ya həcmi – traktor və (və ya) qoşqunun işləmə müddəti və ya həcmi;

3.1.21. təyin edilmiş istifadə müddəti – traktor və (və ya) qoşqunun təqvim üzrə istifadə müddətidir, həmin müddət başa çatdıqdan sonra texniki vəziyyətindən asılı olmayaraq, onun istismarı dayandırılmalıdır;

3.1.22. təyin edilmiş saxlanma müddəti – traktor və (və ya) qoşqunun təqvim üzrə saxlanma müddətidir, həmin müddət başa çatdıqdan sonra texniki vəziyyətindən asılı olmayaraq, onun saxlanması dayandırılmalıdır;

3.1.23. traktorun təyinatına görə istifadəsi – traktor və (və ya) qoşqunun istehsalçının istismar sənədlərində göstərdiyi təyinatına uyğun olaraq istifadəsi;

3.1.24. təhlükəsizlik əsaslandırması – təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə minimum zəruri tədbirlər haqqında konstruktör, istismar, texnoloji sənədlərdən məlumatları özündə əks etdirən, traktoru və avadanlığı mövcudluq dövrünün bütün mərhələlərində müşayiət edən sənəd;

3.1.25. nasazlıq – layihələndirmə zamanı konstruktiv pozuntular, müəyyən edilmiş istehsal və ya təmir prosesinə riayət olunmaması, istismar qaydalarının və ya təlimatının

yerinə yetirilməməsi nəticəsində traktor və (və ya) qoşqunun işlək vəziyyətinin pozulmasından ibarət hadisə;

3.1.26. son hədd vəziyyəti – traktor və (və ya) qoşqunun gələcək istismarının yolverilməz olduğu və ya məqsədəuyğun olmadığı, yaxud işlək vəziyyətinin bərpasının qeyrimümkün olduğu və ya məqsədəuyğun olmadığı vəziyyəti;

3.1.27. tərtibatçı (layihə mütəxəssisi) – yeni traktor və (və ya) qoşqu növünün yaradılması, sınaq nümunəsi üçün texniki sənədlərin işlənib hazırlanması və sınaq nümunəsinin hazırlanması prosesini həyata keçirən hüquqi və ya fiziki şəxs;

3.1.28. sistem tərtibatçısı (layihə mütəxəssisi – traktor və (və ya) qoşqu sisteminin (istehsalat dövrü ilə bir-birinə bağlı olan texnoloji xətlər) layihə sənədlərinin hazırlanması prosesini həyata keçirən hüquqi və ya fiziki şəxs;

3.1.29. sistem – tələb olunan funksiyaların yerinə yetirilməsi üçün konstruktiv və (və ya) funksional cəhətdən bir-biri ilə birləşdirilmiş traktor və (və ya) qoşquların cəmi;

3.1.30. təhlükə – insan həyat və sağlamlığına, əmlaka, ətraf mühitə potensial zərər mənbəyi;

3.1.31. təhlükəli zona – traktor və (və ya) qoşqunun yaratdığı təhlükənin insana təsir etdiyi yer.

3.2. Texniki rəqlamentdə istifadə olunan digər anlayışlar Qanun və Azərbaycan Respublikasının digər normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş mənalara ifadə edir.

4. İstehlak bazarında maşın və avadanlıqların dövriyyəsinə dair tələblər

4.1. Traktor və (və ya) qoşqular Texniki rəqlamentə, həmçinin Azərbaycan Respublikasında qüvvədə olan və onlara şamil olunan digər texniki rəqlamentlərə uyğun olduqları halda və Texniki rəqlamentdə, həmçinin onlara şamil olunan digər texniki rəqlamentlərdə müəyyən edilmiş qaydada uyğunluğu qiymətləndirildikdə istehlak bazarında dövriyyəyə buraxılır.

4.2. Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu təsdiq edilməmiş traktor və (və ya) qoşqular istehlak bazarında uyğunluq nişanı ilə nişanlanmamalı və dövriyyəyə buraxılmamalıdır.

5. Hazırlanma (layihələndirilmə) zamanı traktor və (və ya) qoşquların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi

5.1. Traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması (layihələndirilməsi) zamanı onların mövcudluq dövrünün bütün mərhələlərində mümkün təhlükə növləri müəyyən edilməlidir.

5.2. Müəyyən edilmiş təhlükə növləri üçün eksperimental, ekspert yolu ilə və ya analogi traktor və qoşquların istismar məlumatları əsasında qiymətləndirilir.

5.3. Hazırlanma (layihələndirmə) zamanı traktor və (və ya) qoşqu üçün icazə verilən risk də müəyyən edilə bilər. Bu zaman müəyyən edilmiş riskə uyğun gələn təhlükəsizlik səviyyəsi aşağıdakılarla təmin edilir:

5.3.1. elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin tamlığı;

5.3.2. müəyyən edilmiş qaydada təsdiq edilmiş metodlara əsaslanan zəruri hesablamalar və sınaqlar kompleksinin həyata keçirilməsi;

5.3.3. istismar parametrlərindən və şərtlərindən asılı olaraq, ayrı-ayrı traktor və (və ya) qoşqu növlərində istifadə olunan materialların və maddələrin seçilməsi;

5.3.4. tərtibatçı (layihə mütəxəssisi) tərəfindən son hədd vəziyyəti meyarlarının müəyyən edilməsi;

5.3.5. tərtibatçı (layihə mütəxəssisi) tərəfindən təyin edilmiş xidmət müddətinin, təyin edilmiş resursların, texniki xidmət, təmir və utilizasiya müddətlərinin müəyyən edilməsi;

5.3.6. traktor və (və ya) qoşquların təxmin olunan mümkün yanlış istifadəsi ilə bağlı bütün təhlükələrin müəyyən edilməsi;

5.3.7. traktor və (və ya) qoşqunun istifadəsinin məhdudlaşdırılması.

5.4. Traktor və (və ya) qoşqunun icazə verilən riski müəyyən edən texniki xüsusiyyətlərinə layihənin dəyişdirilməsi ilə nail olmaq mümkün olmadıqda, həmçinin bu, iqtisadi cəhətdən məqsədəuyğun olmadıqda, istismar kitabçasında (təlimatında) bu traktor və (və ya) qoşqunun istifadə şərtlərini məhdudlaşdıran və ya təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə tədbirlərin görülməsi zərurəti haqqında xəbərdarlıq edən məlumat göstərilir.

5.5. Traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması (layihələndirilməsi) zamanı fiziki amillərin (səs-küy, infrasəs, hava və kontakt ultrasəsi, lokal və ümumi vibrasiya, elektromaqnit sahələrinin səviyyəsi), həmçinin təhlükəli və zərərli maddələrin ayrılmasının traktor və (və ya) qoşquların istismarı zamanı təhlükəsizliyi təmin edən səviyyələri müəyyən edilməlidir.

5.6. Traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması (layihələndirilməsi) zamanı təhlükəsizlik əsaslandırması hazırlanmalıdır.

5.7. Traktor və (və ya) qoşquların təhlükəsizlik əsaslandırmasının əsli tərtibatçıda (layihə mütəxəssisində), surəti isə maşın və (və ya) avadanlıqların istehsalçısında və maşın və (və ya) avadanlıqları istismar edən təşkilatda qalmalıdır.

5.8. İstismar kitabçasının (təlimatının) işlənilib hazırlanması traktor və (və ya) qoşquların hazırlanmasının (layihələndirilməsinin) ayrılmaz tərkib hissəsidir. İstismar kitabçası (təlimatı) aşağıdakıları ehtiva edir:

5.8.1. Traktor və (və ya) qoşquların konstruksiyası, iş prinsipi, xüsusiyyətləri haqqında məlumatlar;

5.8.2. Traktor və (və ya) qoşquların montajı və ya yığılması, sazlanması və ya tənzimlənməsi, ona texniki xidmət və onun təmiri ilə bağlı göstərişlər;

5.8.3. Traktor və (və ya) qoşqulardan istifadə ilə bağlı göstərişlər və istismara verilmə, təyinatı üzrə istifadə, texniki xidmət, bütün təmir növləri, dövrü diaqnostika, sınaqlar, daşınma, qablaşdırma, konservasiya və saxlama şərtləri də daxil olmaqla, təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə tədbirlər;

5.8.4. konstruktiv xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, təyin edilmiş göstəricilər (təyin edilmiş saxlanma müddəti, təyin edilmiş istifadə müddəti və (və ya) təyin edilmiş resurs). Təyin edilmiş göstəricilərə (təyin edilmiş resurs, saxlanma müddəti, istifadə müddəti) çatdıqda traktor və (və ya) qoşqular istismardan çıxarılır və onların təmirə göndərilməsi, utilizasiyası, yoxlanılması və yeni təyin edilmiş göstəricilərin (təyin edilmiş resursun, saxlanma müddətinin, istifadə müddətinin) müəyyən edilməsi haqqında qərar qəbul edilir;

5.8.5. kritik nasazlıqların siyahısı, personalın insident və ya qəzaya səbəb olan mümkün səhv hərəkətləri;

5.8.6. insident, kritik nasazlıq və ya qəza halında personalın hərəkətləri;

5.8.7. son hədd vəziyyəti meyarları;

5.8.8. istismardan çıxarma və utilizasiya ilə bağlı göstərişlər;

5.8.9. xidmət personalının ixtisası haqqında məlumatlar.

5.9. Traktor və (və ya) qoşqu peşəkar istifadəçilər tərəfindən istismar üçün nəzərdə tutulmadığı halda istismar kitabçasında (təlimatında) bu istifadəçilərin bilikləri, bacarıqları və təcrübəsi nəzərə alınmalıdır.

6. İstehsal, saxlanma, daşınma, istismar və utilizasiya zamanı maşın və (və ya) avadanlıqların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi

6.1. Traktor və (və ya) qoşqunun istehsalı zamanı onların layihə (konstruktor) sənədlərinin və Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu təmin edilməlidir.

6.2. Traktor və (və ya) qoşqunun istehsalı zamanı istehsalçı təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə layihə (konstruktor) sənədlərində müəyyən edilmiş bütün tədbirlər kompleksini yerinə yetirməlidir, bu zaman təhlükəsizliyin asılı olduğu bütün texnoloji əməliyyatların yerinə yetirilməsinə nəzarət imkanı təmin edilməlidir.

6.3. Traktor və (və ya) qoşqunun istehsalı zamanı layihə (konstruktor) sənədlərində nəzərdə tutulmuş sınaqlar keçirilməlidir.

6.4. Traktor və (və ya) qoşqunun istehsalı zamanı Texniki rəqlamentə uyğun olaraq, tətbiq olunan texnoloji proseslər və nəzarət sistemi nəzərə alınmaqla, layihə (konstruktor) sənədlərində müəyyən edilmiş təhlükəsizlik tələbləri təmin edilməlidir.

6.5. Traktor və (və ya) qoşqunun istehsalı zamanı layihə (konstruktor) sənədlərindən kənar çıxımlar tərtibatçı (layihə mütəxəssisi) ilə razılaşdırılmalıdır. Razılaşdırılmış layihə (konstruktor) sənədlərinə əsaslanaraq istehsal olunmuş Traktor və (və ya) qoşqunun istifadəsi ilə bağlı risk tərtibatçı (layihə mütəxəssisi) tərəfindən müəyyən edilmiş icazə verilən riskdən yüksək olmamalıdır.

6.6. Traktor və (və ya) qoşqu istehsalçısı traktor və (və ya) qoşquları istismar kitabçası (təlimatı) ilə təmin etməlidir.

6.7. Traktor və (və ya) qoşqu təhlükə növləri haqqında aydın və silinməyən xəbərdarlıq yazı və ya nişanlarına malik olmalıdır.

6.8. Traktor və (və ya) qoşqu aşağıdakıları ehtiva edən yaxşı oxunan, aydın və silinməyən identifikasiya yazısına malik olmalıdır:

6.8.1. istehsalçının adı və (və ya) əmtəə nişanı;

6.8.2. traktor və (və ya) qoşqunun adı və (və ya) işarəsi (növu, markası, modeli (mövcud olduqda));

6.8.3. istehsal ayı və ili.

6.10. Texniki rəqlamentin 6.8-ci bəndində verilən məlumatlar istismar kitabçasında (təlimatında) yer almalıdır. Bundan başqa, istismar kitabçası (təlimatı) istehsalçının

(istehsalçı tərəfindən səlahiyyət verilmiş şəxsin), idxalçının adını və ünvanını, onun əlaqə məlumatlarını ehtiva etməlidir.

6.11. İstismar kitabçası (təlimatı) Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində hazırlanır.

6.12. İstismar kitabçası (təlimatı) kağız üzərində hazırlanır. Ona elektron daşıyıcılarda istismar sənədləri toplusu əlavə oluna bilər.

6.14. Traktor və (və ya) qoşquların, onların hissələrinin və detallarının daşınması və saxlanması layihə (konstruktor) və istismar sənədlərində nəzərdə tutulmuş təhlükəsizlik tələbləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilməlidir.

6.15. Traktor və (və ya) qoşquya texniki xidmət, təmir və yoxlama işləri zamanı bu işlərin yerinə yetirildiyi bütün müddət ərzində istismar kitabçasında (təlimatında), texniki xidmət və ya təmirin həyata keçirilməsi proqramında müəyyən edilmiş tələblərə riayət olunmalıdır.

6.16. Traktor və (və ya) qoşqunun təmiri zamanı onun konstruksiyasında baş verən dəyişikliklər tərtibatçı (layihə mütəxəssisi) ilə razılaşdırılmalıdır.

6.17. İstismar kitabçasında (təlimatında) traktor və (və ya) qoşqunun təhlükəsiz istifadəsi ilə bağlı tövsiyələr müəyyən edilməlidir.

6.18. Traktor və (və ya) qoşqunun layihələndirilməsi zamanı istismar kitabçasında (təlimatında) Traktor və (və ya) qoşqunun təyin edilmiş resursa və ya təyin edilmiş istifadə müddətinə çatdıqdan sonra təyinatından kənar istifadəsinin qarşısının alınması üçün tədbirlər müəyyən edilməlidir.

7. Təhlükəsizlik tələblərinə uyğunluğun təmin edilməsi

7.1. Traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentə uyğunluğu bilavasitə onun tələblərinə riayət olunması və ya istinad standartlarının tələblərinin yerinə yetirilməsi ilə təmin olunur.

8. Uyğunluğun qiymətləndirilməsi

8.1. İstehlak bazarında dövriyyəyə buraxılan maşın və (və ya) avadanlıqların Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu qiymətləndirilməlidir.

8.2. İstismarda olmuş və ya istehsalçıların şəxsi ehtiyacları üçün istehsal edilmiş traktor və (və ya) qoşquların, həmçinin traktor və (və ya) qoşquların təmiri (texniki xidmət)

üçün istifadə olunan komplekt və ehtiyat hissələrinin Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunun təsdiqi tələb olunmur.

8.3. Traktor və (və ya) qoşquların uyğunluğu Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin ___ tarixli ___ nömrəli Qərarı ilə təsdiq olunan “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sxemlərinin (modullarının) ümumi siyahısı və həmin sxemlərin (modulların) ətraflı müddəalarını ehtiva edən uyğunluğun qiymətləndirilməsi prosedurları”na uyğun olaraq həyata keçirilir.

8.4. Traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu aşağıdakı formada təsdiq edilir:

8.4.1. “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq akkreditasiya edilmiş sertifikatlaşdırmanı aparan qurumlar (bundan sonra – sertifikatlaşdırmanı aparan qurumlar) tərəfindən sertifikatlaşdırma;

8.4.2. Öz dəlilləri əsasında və (və ya) sertifikatlaşdırmanı aparan qurumun və ya “Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyasının iştirakı ilə əldə edilmiş dəlillər əsasında uyğunluğun bəyan edilməsi.

8.5. Sertifikatlaşdırma texniki tənzimləmənin şamil olduğu mallar siyahısına daxil edilmiş maşın və (və ya) avadanlıqlar üçün 3 nömrəli əlavədə təqdim edilmiş sertifikatlaşdırma formasında həyata keçirilir.

8.6. Uyğunluğun bəyan edilməsi ərizəçi tərəfindən texniki tənzimləmənin şamil olduğu mallar siyahısına daxil edilmiş maşın və (və ya) avadanlıqlar üçün 3 nömrəli Əlavədə təqdim edilmiş uyğunluğun bəyan edilməsi formasında həyata keçirilir.

8.7. Ərizəçinin qərarı ilə, o cümlədən ərizəçinin özünün Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu təsdiq edən dəlilləri olmadığı və ya kifayət etmədiyi halda, texniki tənzimləmənin şamil olduğu mallar siyahısına daxil edilmiş traktor və (və ya) qoşqular üçün uyğunluğun bəyan edilməsi əvəzinə Texniki rəqlamentdə traktor və (və ya) qoşqular üçün nəzərdə tutulmuş uyğunluğun bəyan edilməsi sxemlərinə ekvivalent olan sertifikatlaşdırma sxemləri ilə sertifikatlaşdırma həyata keçirilə bilər.

8.8. Uyğunluq sertifikatı və ya uyğunluq bəyannaməsi maşın və (və ya) avadanlığın Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunu təsdiq edən yeganə sənəddir.

8.9. Uyğunluq sertifikatı və ya uyğunluq bəyannaməsi bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir və istehlak bazarında dövriyyəyə buraxılan traktor və (və ya) qoşqular üçün uyğunluq sertifikatı və ya uyğunluq bəyannaməsinin etibarlılıq müddəti ərzində və hər bir vahidə (traktor və (və ya) qoşquya) münasibətdə onun istifadə müddəti ərzində Azərbaycan Respublikası ərazisində etibarlıdır.

8.10. Uyğunluq sertifikatı və ya uyğunluq bəyannaməsi haqqında məlumatlar traktor və (və ya) qoşqunun pasportunda göstərilməlidir.

8.11. Uyğunluğun təsdiq edilməsi zamanı traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin birbaşa müəyyən edilmiş tələblərinə və ya Texniki rəqlamentin istinad standartlarında müəyyən edilmiş tələblərinə uyğunluğu yoxlanılır.

8.12. Traktor və (və ya) qoşquların uyğunluğunun təsdiq edilməsi zamanı ərizəçi traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin təhlükəsizlik tələblərinə uyğunluğunu təsdiq edən sənədlər toplusunu hazırlayır. Bu sənədlər toplusuna aşağıdakılar daxildir:

8.12.1. təhlükəsizlik əsaslandırması;

8.12.2. texniki şərtlər (mövcud olduqda);

8.12.3. istismar sənədləri;

8.12.4. istinad standartlarının siyahısı (istehsalçı onları tətbiq edirsə);

8.12.5. müqavilə (tədarük müqaviləsi) (partiya üçün, bir mal üçün) və ya məhsulu müşayiət edən sənədlər (partiya üçün, bir mal üçün);

8.12.6. istehsalçının idarəetmə sisteminin sertifikatı (mövcud olduqda);

8.12.7. aparılmış tədqiqatlar haqqında məlumatlar (mövcud olduqda);

8.12.8. traktor və (və ya) qoşqunun istehsalçı, satıcı, xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən şəxs və (və ya) sınaq laboratoriyaları tərəfindən aparılmış sınaqlarına dair protokollar (mövcud olduqda);

8.12.9. materialların və komponentlərin uyğunluq sertifikatları və ya onların sınaq protokolları (mövcud olduqda);

8.12.10. verilmiş traktor və (və ya) qoşquların xarici sertifikatlaşdırma orqanlarından alınmış uyğunluq sertifikatları (mövcud olduqda);

8.12.11. traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin təhlükəsizlik tələblərinə uyğunluğunu birbaşa və ya dolayı şəkildə təsdiq edən digər sənədlər (mövcud olduqda).

9. Traktor və (və ya) qoşquların uyğunluğunun bəyan edilməsi qaydası

9.1. Traktor və (və ya) qoşquların uyğunluğu aşağıdakı sxemlər əsasında bəyan edilir:

9.1.1. **1b sxemi**, seriyalı istehsal olunan traktor və (və ya) qoşqular üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. ərizəçi istehsal nəzarətini həyata keçirir və istehsal prosesinin traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunu təmin etməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görür; sınaq laboratoriyasında və ya akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyasında nümunələrin sınağını keçirir, uyğunluq haqqında bəyannaməni tərtib edir.

9.1.2. **2b sxemi**, traktor və (və ya) qoşqular partiyası (bir məmumat) üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. ərizəçi sınaq laboratoriyasında və ya akkreditasiya edilmiş olunmuş sınaq laboratoriyasında nümunələrin sınağını keçirir, uyğunluq haqqında bəyannaməni tərtib edir.

9.1.3. **3b sxemi**, seriyalı istehsal olunan traktor və (və ya) qoşqular üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. ərizəçi istehsal nəzarətini həyata keçirir və istehsal prosesinin traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunu təmin etməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görür; akkreditasiya edilmiş olunmuş sınaq laboratoriyasında nümunələrin sınağını keçirir, uyğunluq haqqında bəyannaməni tərtib edir.

9.1.4. **4b sxemi**, traktor və (və ya) qoşqular partiyası (bir məmumat) üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. ərizəçi akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyasında (mərkəzində) nümunələrin sınağını keçirir, uyğunluq haqqında bəyannaməni tərtib edir;

9.1.5. **5b sxemi**, təhlükəli istehsal obyektlərində istifadə olunan, istismar yerində quraşdırılana qədər tam həcmdə sınağının keçirilməsi mümkün olmayan, uyğunluğun təsdiq edilməsi zamanı ərizəçi tərəfindən istinad standartları tətbiq edilməyən, o cümlədən innovativ məhsul olan traktor və (və ya) qoşqular üçün istifadə olunur və aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. ərizəçi istehsal nəzarətini həyata keçirir və istehsal prosesinin traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunu təmin etməsi üçün bütün zəruri

tədbirləri görür və növün tədqiq edilməsi məqsədilə sertifikatlaşdırmanı aparan quruma ərizə göndərir;

2. sertifikatlaşdırmanı aparan qurum ərizəçidən əldə etdiyi sənədləri nəzərə almaqla növü tədqiq edir. Ərizəçi standartları tətbiq etmədiyi halda sertifikatlaşdırmanı aparan qurum qeyd edilən standartların tələblərinin bəyan edilmiş tələblərlə əvəz edilməsi mümkünlüyünü qiymətləndirir. Ərizəçinin təqdim etdiyi sənədlərdən asılı olaraq, növün tədqiqi aşağıdakı üsullardan biri ilə aparılır:

2.1. sonradan istehsal olunan bütün traktor və (və ya) qoşquların nümayəndəsi kimi bir nümunənin tədqiqi;

2.2. təqdim edilmiş sənədlərin tədqiqi, nümunənin və ya traktor və (və ya) qoşquların həlledici (kritik) komponentlərinin sınağı;

3. aparılmış növ tədqiqatlarının nəticələri müsbət olduqda sertifikatlaşdırmanı aparan qurum təsdiqedicə sənədi tərtib edir və ərizəçiyə təqdim edir. Təsdiqedicə sənəd uyğunluq haqqında bəyannamənin ayrılmaz tərkib hissəsidir və dövlət nəzarət orqanları tərəfindən Texniki rəqlamentə uyğunluğun yoxlanılması zamanı onda yer alan, traktor və (və ya) qoşqularla bağlı bəyan edilmiş, onun Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunun kafi dəlili hesab olunmuş tələblərdən istifadə olunur;

4. ərizəçi uyğunluq haqqında bəyannaməni tərtib edir.

9.1.7. **6b sxemi**, istehsalçının sertifikatlaşdırılmış idarəetmə sistemi olduqda seriyalı istehsal olunan traktor və (və ya) qoşqular üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. ərizəçi idarəetmə sistemlərinin sertifikatlaşdırılması orqanı tərəfindən verilmiş idarəetmə sistemi sertifikatı (uyğunluq sertifikatının surəti) da daxil olan sənədlər toplusunu hazırlayır; istehsal nəzarətini həyata keçirir və istehsal prosesinin traktor və (və ya) qoşquların Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunu təmin etməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görür; akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyasında nümunələrin sınağını keçirir, uyğunluq haqqında bəyannaməni tərtib edir.

2. Uyğunluğun 1b, 3b, 5b, 6b sxemlərinə əsasən bəyan edilməsi zamanı ərizəçi ya istehsalçı olan, yaxud tədarük olunan məhsulun Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunun təmin edilməsi baxımından və tədarük olunan məhsulun Texniki rəqlamentinin tələblərinə uyğun olmamasına görə məsuliyyət baxımından onunla müqavilə əsasında xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən (xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə

yetirən şəxs), qanunvericiliyə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxs və ya fiziki şəxs qismində fərdi sahibkar ola bilər.

3. Uyğunluğun 2b, 4b sxemlərinə əsasən bəyan edilməsi zamanı ərizəçi ya istehsalçı və ya satıcı olan, yaxud tədarük olunan məhsulun Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğunun təmin edilməsi baxımından və tədarük olunan məhsulun Texniki rəqlamentinin tələblərinə uyğun olmamasına görə məsuliyyət baxımından onunla müqavilə əsasında xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən (xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən şəxs), qanunvericiliyə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxs və ya fiziki şəxs qismində fərdi sahibkar ola bilər.

10. Uyğunluq bəyannaməsinin qəbulu üçün əsas olan sübut xarakterli materiallar

10.1. Öz dəlilləri əsasında uyğunluq haqqında bəyannamənin qəbul edilməsi üçün əsas olan dəlil xarakterli materiallar kimi Texniki rəqlamentin 9.10-cu bəndində göstərilən sənədlərdən, həmçinin istinad standartlarından istifadə olunur.

10.2. Qeyd edilən sənədlərdən istifadə şərtləri aşağıdakılar ola bilər:

10.2.1. sınaq protokolları üçün:

1. sınaq protokollarında Texniki rəqlamentdə müəyyən edilmiş, bəyan edilən konkret məhsula şamil olunan bütün tələblərə uyğunluğu təsdiq edən göstəricilərin dəyərlərinin mövcudluğu;

2. sınaq protokollarının bəyan edilmiş traktor və (və ya) qoşqulara şamil olunması;

3. uyğunluğunun təsdiqi tələb olunan son məhsulun təhlükəsizliyini müəyyən edirsə, xammal, material və komponentlərin uyğunluq sertifikatları, uyğunluq bəyannamələri və ya sınaq protokolları;

4. bəyan edilmiş traktor və (və ya) qoşquların istehsalına şamil olunursa, istehsalın keyfiyyət idarəetmə sisteminin sertifikatları;

5. traktor və (və ya) qoşquların müəyyən edilmiş tələblərə uyğunluğunu birbaşa və ya dolayı şəkildə təsdiq edən digər sənədlər, bəyan edilmiş maşın və (və ya) avadanlıqların könüllü sertifikatlaşdırma zamanı verilmiş uyğunluq sertifikatları (könüllü sertifikatlaşdırma zamanı bütün zəruri tələblərin təsdiq edilməsi şərtilə).

10.3. Uyğunluq bəyannaməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 17 iyul tarixli 217 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Uyğunluq sertifikatının və uyğunluq bəyannaməsinin forması, hazırlanması və təqdim edilməsi Qaydaları”na uyğun olaraq tərtib edilir.

10.4. Uyğunluq bəyannaməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 17 iyul tarixli 215 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Uyğunluq sertifikatlarının və uyğunluq bəyannamələrinin reyestrinin aparılması Qaydası”na uyğun olaraq qeydiyyatdan keçirilməlidir. Uyğunluq bəyannaməsinin etibarlılığı onun qeydiyyatı günündən etibarən başlayır. Uyğunluq bəyannaməsinin etibarlılıq müddəti maksimum 5 ildir.

10.5. Ərizəçi uyğunluq bəyannaməsini və dəlil xarakterli materialları uyğunluq bəyannaməsinin etibarlılıq müddəti başa çatdığı andan etibarən 10 (on) il ərzində saxlamalıdır.

10.6. Uyğunluğu təsdiq edən sənədlər toplusu dövlət nəzarət orqanlarının tələbi ilə onlara təqdim edilməlidir.

11. Traktor və (və ya) qoşquların sertifikatlaşdırılması qaydası

11.1. Traktor və (və ya) qoşquların sertifikatlaşdırılması aşağıdakı sxemlərə əsasən həyata keçirilir:

11.1.1. **1s sxemi**, seriyalı istehsal olunan traktor və (və ya) qoşquların üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyası traktor və (və ya) qoşquların nümunələrinin sınağını keçirir;

2. Sertifikatlaşdırmanı aparan qurum istehsalçının istehsal obyektinə baxışı həyata keçirir və traktor və (və ya) qoşquların nümunələrinin sınaq nəticələrini təhlil edir və nəticələr müsbət olduqda ərizəçiyə uyğunluq sertifikatı təqdim edir;

3. Sertifikatlaşdırmanı aparan qurum akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyasında nümunələrin sınaqlarını keçirməklə və (və ya) istehsal obyektinə baxış aparmaqla sertifikatlaşdırılmış traktor və (və ya) qoşqulara dövrü qiymətləndirilməsini həyata keçirir.

11.1.2. **3s sxemi**, traktor və (və ya) qoşqu partiyası (bir məmulat) üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. sertifikatlaşdırmanı aparan qurum və ya akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyası sınaqların keçirilməsi üçün ərizəçidən nümunə götürür;

2. akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyası traktor və (və ya) qoşquların nümunələrinin sınağını keçirir;

3. sertifikatlaşdırmanı aparan qurum traktor və (və ya) qoşqu nümunələrinin sınaq nəticələrinin təhlilini aparır və nəticələr müsbət olduqda ərizəçiyə uyğunluq sertifikatı təqdim edir;

11.1.3. **9s sxemi**, Azərbaycan Respublikası ərazisində müəssisənin təchiz edilməsi üçün nəzərdə tutulmuş məhdud həcmdə traktor və (və ya) qoşqu partiyası üçün aşağıdakı addımlardan ibarətdir:

1. sertifikatlaşdırma orqanı ərizəçi tərəfindən təqdim edilmiş sənədlər toplusunu təhlil edir və nəticələr müsbət olduqda ərizəçiyə uyğunluq sertifikatı təqdim edir.

2. **1s, 9s sxemlərinə** əsasən sertifikatlaşdırma zamanı ərizəçi ya istehsalçı olan, yaxud tədarük olunan məhsulun Texniki reqlamentin tələblərinə uyğunluğunun təmin edilməsi baxımından və tədarük olunan məhsulun Texniki reqlamentin tələblərinə uyğun olmamasına görə məsuliyyət baxımından onunla müqavilə əsasında xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən (xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən şəxs), qanunvericiliyə uyğun olaraq qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxs və ya fərdi sahibkar qismində fiziki şəxs ola bilər.

3. **3s sxeminə** əsasən sertifikatlaşdırma zamanı ərizəçi ya istehsalçı və ya satıcı olan, yaxud tədarük olunan məhsulun Texniki reqlamentin tələblərinə uyğunluğunun təmin edilməsi baxımından və tədarük olunan məhsulun Texniki reqlamentin tələblərinə uyğun olmamasına görə məsuliyyət baxımından onunla müqavilə əsasında xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən (xarici istehsalçı funksiyalarını yerinə yetirən şəxs), qanunvericiliyə uyğun olaraq onun ərazisində qeydiyyatdan keçmiş hüquqi şəxs və ya fərdi sahibkar qismində fiziki şəxs ola bilər.

11.2. Ərizəçi Texniki reqlamentin tələblərinə uyğunluğu sertifikatlaşdırma formasında təsdiq edilməli olan traktor və (və ya) qoşquların sertifikatlaşdırılması üçün akkreditasiya edilmiş istənilən sertifikatlaşdırmanı aparan quruma müraciət edə bilər.

11.3. Sertifikatlaşdırma üçün ərizə ərizəçi tərəfindən tərtib edilir və aşağıdakıları ehtiva etməlidir:

11.3.1. ərizəçinin adı və ünvanı;

11.3.2. istehsalçının adı və ünvanı;

11.3.3 traktor və (və ya) qoşqu (onun tərkibi) haqqında məlumatlar və onun identifikasiya əlamətləri (adı, xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası üzrə kodu, maşının və (və ya) avadanlığın istehsalı zamanı əsas götürülən sənəd (dövlətlərarası və ya milli standart, müəssisənin standartı, texniki şərtlər və s.), istehsal forması – seriya ilə və ya partiya şəklində istehsal, sazişin (müqavilənin) rekvizitləri və s.);

11.3.4. istinad standartları;

11.3.5. sertifikatlaşdırma sxemi.

11.4. Sertifikatlaşdırma orqanı ərizəni nəzərdən keçirir və sertifikatlaşdırmanın aparılması mümkünlüyü haqqında qərar qəbul edir.

11.5. Qərar müsbət olduqda sertifikatlaşdırmanı aparən qurum ərizəçi ilə sertifikatlaşdırma işlərinin aparılması haqqında müqavilə bağlayır.

11.6. Sertifikatlaşdırma orqanı işləri sertifikatlaşdırma sxemində uyğun olaraq yerinə yetirir, qərarı hazırlayır və nəticə müsbət olduqda ərizəçiyə uyğunluq sertifikatı təqdim edir.

11.7. Sertifikatlaşdırmanın nəticəsi mənfi olduqda sertifikatlaşdırma orqanı ərizəçiyə uyğunluq sertifikatının verilməsindən imtina haqqında əsaslandırılmış qərar göndərir.

11.8. Maşın və (və ya) avadanlıqların standart nümunəsinin (standart nümunələrinin) və ya bir məmulatın sınaqları sertifikatlaşdırma orqanının tapşırığı ilə akkreditasiya edilmiş sınaq laboratoriyası tərəfindən keçirilir, sınaq protokolu həmin sertifikatlaşdırma orqanına təqdim edilir.

11.9. İstehsal obyektinə baxış sertifikatlaşdırma orqanı tərəfindən istehsalçının obyektində aparılır. Baxışın nəticələri aktla rəsmiləşdirilir.

11.10. İstehsalçının sertifikatlaşdırılmış istehsalın keyfiyyət idarəetmə sistemi və ya traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması və istehsalının keyfiyyət idarəetmə sistemi olduqda sertifikatlaşdırmanı aparən qurum bu sistemin Texniki rəqləmənin tələblərinə cavab verən sertifikatlaşdırılmış traktor və (və ya) qoşquların sabit istehsalını təmin etmək qabiliyyətini qiymətləndirir.

11.11. Sertifikatlaşdırma sxemində nəzərdə tutulmuş yoxlamaların nəticələri müsbət olduqda sertifikatlaşdırma orqanı uyğunluq sertifikatını tərtib edir və ərizəçiyə təqdim edir.

11.12. Uyğunluq sertifikatı 2021-ci il 17 iyul tarixli "Uyğunluq sertifikatının və uyğunluq bəyannaməsinin forması, hazırlanması və təqdim edilməsi Qaydaları"na uyğun olaraq tərtib edilir.

11.13. Uyğunluq sertifikatının etibarlılıq müddəti istehsal edilən traktor və (və ya) qoşqular üçün maksimum 5 il olaraq müəyyən edilir, istehsal edilmiş partiya üçün müddət müəyyən edilmir.

11.14. Uyğunluq sertifikatının şamil olduğu konkret məmulatların siyahısını ehtiva edən əlavəsi ola bilər. Aşağıdakı hallarda əlavə tərtib edilir:

11.14.1. ərizəçinin istehsal etdiyi və eyni tələblərə əsasən sertifikatlaşdırılmış eynicinsli məhsul qrupunun tərkibinin təfərrüatlı şəkildə təsvir edilməsi tələb olduğu hallarda;

11.14.2. daha böyük birliklərə daxil olan, vahid məhsul istehsalı şərtlərinə malik olan istehsalçı zavodları qeyd etmək tələb olduğu hallarda.

12. İstehlak bazarında məhsulun uyğunluq nişanı ilə nişanlanması

12.1. Texniki rəqlamentin təhlükəsizlik tələblərinə uyğun olan və Texniki rəqlamentdə göstərilən qaydada uyğunluğu qiymətləndirilən traktor və (və ya) qoşqular istehlak bazarında məhsulun uyğunluq nişanı ilə nişanlanmalıdır.

12.2. Traktor və (və ya) qoşqulara uyğunluq nişanının vurulması Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 iyul 2021-ci il tarixli 216 nömrəli Qərarı ilə təsdiq olunan "Uyğunluq nişanının forması, uyğunluq nişanından istifadə və verilməsi Qaydaları"na uyğun həyata keçirilir.

12.3. Traktor və (və ya) qoşquların uyğunluq nişanı ilə nişanlanması onların istehlak bazarında dövriyyəyə buraxılmasından əvvəl tətbiq olunur.

12.4. Məhsulun uyğunluq nişanı hər bir traktor və (və ya) qoşqu vahidinə, Traktor və (və ya) qoşquların bütün istifadə müddəti ərzində dəqiq və aydın əks olunmasını təmin edən istənilən üsulla tətbiq olunur.

12.5. İstehlak bazarında məhsulun uyğunluq nişanı onun üzərinə tətbiq olunur.

12.6. İstehlak bazarında məhsulun uyğunluq nişanının bilavasitə traktora və (və ya) qoşquya tətbiqi mümkün olmadıqda onun yalnız qablaşdırmada və əlavə olunan istismar sənədlərində göstərilməsinə icazə verilir.

13. Yekun müddəalar

13.1. Təsərrüfat subyektləri Texniki rəqlamentin tələblərinə uyğun olmayan traktor və (və ya) qoşquların dövriyyəyə buraxılmasının məhdudlaşdırılması, qadağan edilməsi,

həmçinin traktor və (və ya) qoşquların bazardan çıxarılması üçün bütün tədbirləri görmək öhdəliyi daşıyırlar.

13.2. Texniki rəqlament dərc olunduğu gündən 6 (altı) ay sonra qüvvəyə minir.

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında” texniki rəqlamentə **1 nömrəli əlavə**

Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktor və onların qoşquları ilə bağlı əsas təhlükəsizlik tələbləri

1. Traktor və (və ya) qoşqunun istehsalçı tərəfindən nəzərdə tutulmuş şərtlərdə, personal təhlükəyə məruz qalmadan tənzimlənməsi və ona texniki xidmət mümkünlüyü təmin edilməlidir.

2. Traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması (layihələndirilməsi) və istehsalı zamanı məsul şəxslər:

2.1. təhlükəni aradan qaldırmalı və ya azaltmalı; təhlükədən qorunma tədbirləri görməli;

2.2. istehlakçılara qorunma tədbirləri haqqında məlumat verməli, xüsusi təlimin tələb olunub-olmadığını qeyd etməli və texniki mühafizə tədbirlərinə ehtiyac olub-olmadığını müəyyən etməlidirlər.

3. Traktor və (və ya) qoşqular hazırlanarkən (layihələndirilməsi) və istehsal edilərkən, həmçinin traktor və (və ya) qoşqunun istismar kitabçası (təlimatı) hazırlanarkən traktor və (və ya) qoşquların istismarı zamanı icazə verilən risk nəzərə alınmalıdır.

4. Yolverilməz istismar nəticəsində təhlükə yarana biləcəyi halda traktorun və (və ya) qoşqunun konstruksiyası belə bir istismarın qarşısını almalıdır. Bu, mümkün deyilsə, istismar kitabçasında (təlimatında) bu cür vəziyyətlər istehlakçının nəzərinə çatdırılır.

5. Traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması (layihələndirilməsi) və istehsalı zamanı narahatlıq, yorğunluq və psixoloji gərginliyin personala təsirinin mümkün olan minimum səviyyəyə endirilməsi üçün ergonomik prinsiplərdən istifadə olunmalıdır.

6. Traktor və (və ya) qoşqunun hazırlanması (layihələndirilməsi) və istehsalı zamanı fərdi qoruyucu vasitələrdən istifadə halında operatorun hərəkətlərinə qoyulan məhdudiyyətlər nəzərə alınmalıdır.

7. Traktor və (və ya) qoşqu istismar kitabçasına uyğun olaraq təhlükəsiz tənzimləmələrin, texniki xidmətin həyata keçirilməsi və təyinatı üzrə istifadə üçün zəruri cihaz və alətlərlə təchiz olunmalıdır.

8. Traktor və (və ya) qoşqu elə hazırlanmalı (layihələndirilməli) və istehsal olunmalıdır ki, onların istehsalı və istismarı zamanı istifadə olunan xammal, material və maddələr insan həyat və sağlamlığının təhlükəsizliyi, əmlak, ətraf mühit, heyvanların həyat və sağlamlığı üçün təhdid təşkil etməsin.

9. Maye və qazlardan istifadə zamanı onlardan istifadə ilə bağlı təhlükələr aradan qaldırılmalıdır.

10. Traktor və (və ya) qoşqunun təhlükəsiz istismarı üçün əlavə işıqlandırma nəzərdə tutulmalıdır.

11. Traktor və (və ya) qoşqunun tez-tez baxış, tənzimləmə və texniki xidmət tələb edən daxili hissələri və sahələri təhlükəsizliyi təmin edən işıqlandırmaya malik olmalıdır.

12. Traktor və (və ya) qoşqunun istismarı zamanı kölgəli sahələrin, nasazlıq, göz qamaşdırma və stroboskopik effekt yaradan sahələrin yaranmasının qarşısı alınmalıdır.

13. Traktor və (və ya) qoşqunun və ya onların hər bir hissəsi təhlükəsiz və zədələnmədən saxlanıla biləcək, kifayət qədər dayanıqlı ola biləcək şəkildə qablaşdırılmalıdır.

14. Traktor və (və ya) qoşqunun və ya onların ayrı-ayrı hissələrinin çəkisi, ölçüsü və ya forması onların əl ilə daşınmasına imkan vermirsə, traktor və (və ya) qoşqu və ya onların hər bir hissəsi:

14.1. mexanizmlə qaldırmaq üçün qurğularla təchiz edilməlidir;

14.2. elə konfigurasiyaya malik olmalıdır ki, standart qaldırıcı vasitələrdən istifadə etmək mümkün olsun.

15. traktor və (və ya) qoşqu və ya onların hissələrindən biri əl ilə daşınacaqsa, onlar asanlıqla hərəkət etdirilməli və ya qaldırmaq üçün mexanizmlərlə təchiz edilməlidir.

16. İstismar zamanı ehtiyac olan hissə və detalların alətlərinin təhlükəsiz yerləşdirilməsi üçün xüsusi yerlər nəzərdə tutulmalıdır.

17. traktor və (və ya) qoşqunu idarəetmə sistemləri nəzərdə tutulmuş bütün iş rejimlərində və istismar şərtlərində nəzərdə tutulmuş bütün xarici təsirlər zamanı onların istismarının təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

18. İdarəetmə sistemləri mümkün məntiqi səhvlər zamanı və ya personalın idarəetmə hərəkətlərini pozması ilə əlaqədar təhlükəli vəziyyətlərin yaranmasını istisna etməlidir.

19. Traktor və (və ya) qoşquların idarə edilməsinin və iş rejiminə nəzarətin mürəkkəbliyindən asılı olaraq, idarəetmə sistemlərinə iş rejimlərinin avtomatik tənzimlənməsi vasitələri və ya iş rejiminin pozuntusu təhlükəli vəziyyətin yaranmasına səbəb ola bilərsə, avtomatik dayandırma vasitələri daxil olmalıdır.

20. Traktor və (və ya) qoşquları idarəetmə sistemlərinə xəbərdarlıq signalizasiyası vasitələri və Traktor və (və ya) qoşquların işində təhlükəli vəziyyətlərin yaranmasına gətirib çıxaran pozuntular haqqında xəbərdarlıq edən digər vasitələr daxil olmalıdır.

21. Traktor və (və ya) qoşquların işində pozuntular haqqında xəbərdarlıq edən vasitələr məlumatın personal tərəfindən səhvsiz, dəqiq və tez başa düşülməsini təmin etməlidir.

22. Traktor və (və ya) qoşquların idarəetmə vasitələri asanlıqla əlçatan olmalı və aydın görünməli, üzərinə yazılar, simvollar tətbiq edilməli və ya digər üsullarla işarələnməlidir;

22.1. öz-özünə hərəkət etməsinin qarşısı alınacaq və etibarlı, inamlı və birmənalı manipulyasiyası təmin ediləcək şəkildə hazırlanmalı və yerləşdirilməlidir;

22.2. hərəkət etdirilməsi üçün tələb olunan səylər, ardıcılıq və istifadə tezliyi, həmçinin funksiyalarının əhəmiyyəti nəzərə alınmaqla yerləşdirilməlidir;

22.2.3. forma və ölçüləri tutma (barmaq, əllə) və ya sıxma (əl barmağı ilə, ovuc, ayaqla) üsuluna uyğun olacaq şəkildə hazırlanmalıdır;

22.4. təhlükəli zonadan kənarında yerləşməlidir, funksional təyinatı personalın təhlükəli zonada olmasını tələb edən idarəetmə vasitələri istisna təşkil edir və bu zaman təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə əlavə tədbirlər görülür.

22.5. Bir idarəetmə vasitəsi ilə bir neçə hərəkətin idarə edilməsi nəzərdə tutulduğu halda yerinə yetirilən hərəkət nəzarət vasitələrində əks olunmalı və yoxlanılması mümkün olmalıdır.

22.6. Traktor və (və ya) qoşquların işə salınması, həmçinin dayandıqdan sonra (dayanma səbəbindən asılı olmayaraq) yenidən işə salınması yalnız işəsalmanı idarəetmə vasitəsi ilə həyata keçirilməlidir.

22.7. Traktor və (və ya) qoşquların sistemində sistemi və ya onun ayrı-ayrı hissələrini işə salan bir neçə idarəetmə vasitəsi varsa, onlardan istifadə ardıcılığının pozulması isə təhlükəli vəziyyətlərin yaranmasına gətirib çıxara bilərsə, idarəetmə ardıcılığın pozulmasının qarşısını alan qurğularla təmin edilməlidir.

22.8. Traktor və (və ya) qoşquların hər bir sistemi onun təhlükəsiz şəkildə tamamilə dayandırılmasını təmin edəcək idarəetmə vasitəsi ilə təchiz edilməlidir. Traktor və (və ya) qoşqunun dayandırılmasının idarə edilməsi işə salmanın idarə edilməsi üzərində üstünlüyə malik olmalıdır.

22.9. Enerji mənbələrinin söndürülməsinin təhlükəli vəziyyətlərin yaranmasına gətirib çıxara biləcəyi hallar istisna olmaqla, traktor və (və ya) qoşqu dayandırıldıqdan sonra traktor və (və ya) qoşquların ötürücülərindən enerji mənbəyi söndürülməlidir. Təcili əyləcləmə və qəza vəziyyətində dayanma (söndürülmə) vasitələrindən istifadə təhlükəni azalda və ya onun qarşısını ala bilərsə, traktor və (və ya) qoşqunu idarəetmə sistemləri bu sistemlərlə təchiz edilməlidir.

22.10. Qəza vəziyyətində dayanmanı idarəetmə vasitəsi:

22.10.1. aydın şəkildə müəyyən edilə bilən və asanlıqla əlçatan olmalıdır;

22.10.2. traktor və (və ya) qoşqu tez, təhlükə yaratmadan dayandırılmalıdır;

22.10.3. işə salındıqdan sonra istifadəçi tərəfindən ilkin vəziyyətinə qaytarılana qədər dayandırmaya uyğun vəziyyətdə olmalıdır;

22.10.4. traktorun və (və ya) qoşquların işə düşməsinə səbəb olmadan ilkin vəziyyətə qayıtmalıdır;

22.10.5. qırmızı rəngdə olmalı, forması və ölçüləri ilə digər idarəetmə vasitələrindən fərqlənməlidir.

23. Traktor və (və ya) qoşqular sisteminin idarəetməsi onların birgə işləmələri nəticəsində, həmçinin hər hansı hissədə nasazlıq olduqda təhlükə yaranmasını istisna etməlidir.

24. Traktor və (və ya) qoşqu sisteminin idarəetməsi zərurət olduqda personalın sistemin işə salınmasını bloklamasına, həmçinin onu dayandırmasına imkan verməlidir.

25. Traktor və (və ya) qoşqu sisteminin idarəetmə pultu personal üçün təhlükəli zonalarda işçilərin və ya digər şəxslərin olmamasına nəzarət imkanını təmin etməlidir və ya idarəetmə təhlükəli zonada işçilər və ya digər şəxslər olduğu təqdirdə Traktor və (və ya)

qoşqu sisteminin işini istisna etməlidir. Hər dəfə sistem işə salınmazdan əvvəl xəbərdarlıq signalı verilməlidir, onun səslənmə müddəti təhlükəli zonada olan şəxslərin bu zonanı tərk etməsinə və ya sistemin işə salınmasının qarşısını almasına imkan verməlidir.

26. Traktor və (və ya) qoşqu sisteminin idarəetmə pultu sistemin istənilən hissəsinin istismarında pozuntular haqqında məlumatı əks etdirən vasitələrlə, həmçinin sistemin və (və ya) onun ayrı-ayrı hissələrinin qəza vəziyyətində dayandırılması (söndürülməsi) vasitələri ilə təchiz edilməlidir.

27. Traktor və (və ya) qoşqunun idarə edilməsində istismar rejimlərinin açarı olduqda onun hər bir vəziyyəti yalnız bir istismar rejiminə uyğun olmalı və etibarlı şəkildə sabitlənməlidir.

28. Traktor və (və ya) qoşqunun müəyyən istismar rejimlərində personalın yüksək səviyyədə qorunması tələb olunursa, bu rejimlərin açarla aktivləşdirilməsi aşağıdakıları təmin etməlidir:

28.1. avtomatik idarəetmənin bloklanması mümkünlüyünü;

28.2. konstruksiya elementlərinin yalnız hərəkəti idarəetmə vasitəsinə daimi qüvvənin tətbiqi ilə hərəkətə gəlməsini;

28.3. traktor və (və ya) qoşqunun işi personal üçün təhlükə təşkil edəcəksə, onların işinin dayandırılmasını;

28.4. traktor və (və ya) qoşqunun seçilmiş rejimin həyata keçirilməsində iştirak etməyən hissələrinin işini istisna edilməsi;

28.5. traktor və (və ya) qoşqunun seçilmiş rejimin həyata keçirilməsində iştirak edən hissələrinin hərəkət sürətinin azaldılması.

29. Seçilmiş idarəetmə rejimi, qəza vəziyyətində dayanma istisna olmaqla, bütün digər idarəetmə rejimləri üzərində üstünlük təşkil etməlidir.

30. Elektrik təchizatının tamamilə və ya qismən kəsilməsi və sonradan bərpa edilməsi, həmçinin enerji təchizatını idarəetmə zəncirinin zədələnməsi, aşağıdakılar da daxil olmaqla, təhlükəli vəziyyətlərin yaranmasına səbəb olmamalıdır:

30.1. enerji təchizatı bərpa edildikdə traktor və (və ya) qoşqunun öz-özünə işə düşməsi;

30.2. artıq verilmiş dayanma komandasının yerinə yetirilməməsi;

30.3. traktor və (və ya) qoşqunun hərəkət edən hissələrinin və onlara bərkidilmiş əşyaların, hissələrin, alətlərin düşməsi və atılması;

30.4. qoruyucu qurğuların səmərəliliyinin azalması.

31. Traktor və (və ya) qoşqunu idarəetmə sxemində pozuntu (nasazlıq və ya zədələnmə), aşağıdakılar da daxil olmaqla, təhlükəli vəziyyətlərin yaranmasına səbəb olmamalıdır:

31.1. enerji təchizatı bərpa edildikdə traktor və (və ya) qoşqunun öz-özünə işə düşməsi;

31.2. artıq verilmiş dayanma komandasının yerinə yetirilməməsi;

31.3. traktor və (və ya) qoşqunun hərəkət edən hissələrinin və onlara bərkidilmiş əşyaların, hissələrin, alətlərin düşməsi və atılması;

31.4. qoruyucu qurğuların səmərəliliyinin azalması.

32. Traktor və (və ya) qoşqu nəzərdə tutulan iş şəraitində dayanıqlı olmalı, aşma, düşmə və ya gözlənilmədən hərəkət etmə təhlükəsi olmadan istifadəni təmin etməlidir.

33. İstismar kitabçasında (təlimatında) müvafiq birləşdirici elementlərdən istifadə göstərilməlidir.

34. Traktor və (və ya) qoşquların detalları və birləşmələri onların istismar zamanı məruz qaldığı qüvvə və gərginliklərə davamlı olmalıdır.

35. İstifadə olunan materialların möhkəmliyi, yorğunluq, köhnəlmə, korroziya və dağılma təzahürləri ilə bağlı təhlükənin yaranması nəzərə alınmaqla, nəzərdə tutulan istismara uyğun olmalıdır.

36. Traktor və (və ya) qoşquların istismar kitabçasında (təlimatında) təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün tələb olunan nəzarət və texniki xidmətin növü və dövriliyi göstərilməlidir. Zərurət olduqda dağılmaya məruz qalmış hissələr və onların dəyişdirilməsi meyarları göstərilməlidir.

37. Traktor və (və ya) qoşqulardan atılan hissələrin, onların parçalarının, tullantıların yaratdığı təhlükənin qarşısının alınması üçün ehtiyat tədbirləri görülməlidir.

38. Traktor və (və ya) qoşquların əlçatan hissələrinin xəsarət yetirə biləcək və texnoloji cəhətdən traktor və (və ya) qoşqunun funksiyalarının yetirilməsi ilə əlaqəsi olmayan kəsici kənarları, iti küncləri və nahamar səthləri olmamalıdır.

39. Traktor və (və ya) qoşqu hər bir əməliyyat arasında emal olunan predmetin yerinin mexaniki qaydada dəyişdirilməsi ilə bir neçə müxtəlif əməliyyatın yerinə yetirilməsi üçün nəzərdə tutulubsa, hər bir funksional elementdən personal üçün təhlükə təşkil edən digər elementlərdən ayrılıqda istifadə mümkünlüyü təmin edilməlidir.

40. Traktor və (və ya) qoşqu müxtəlif rejimlərdə, müxtəlif sürətlərlə iş üçün nəzərdə tutulduğu halda bu rejimlərin təhlükəsiz və etibarlı şəkildə seçilməsi və sazlanması təmin edilməlidir.

41. Traktor və (və ya) qoşquların hərəkət edən hissələri xəsarət almaq mümkünlüyü yaranmayacaq şəkildə yerləşdirilməlidir və ya, təhlükə qalırsa, traktor və (və ya) qoşquya bədbəxt hadisəyə səbəb olacaq təmasların qarşısını almaq üçün xəbərdarlıqedicici nişan və (və ya) yazılardan, qoruyucu və ya mühafizə qurğularından istifadə olunmalıdır.

42. Hərəkət edən hissələrin təsadüfən bloklanmasının qarşısını almaq üçün tədbirlər görülməlidir. Görülmüş tədbirlərə baxmayaraq, bloklanma baş verə bilərsə, blokun təhlükəsiz şəkildə açılması üçün xüsusi alətlər nəzərdə tutulmalıdır. Blokun açılması qaydaları və metodları istismar kitabçasında (təlimatında) göstərilməlidir, traktora və (və ya) qoşquya isə müvafiq işarə tətbiq edilməlidir.

43. Traktor və (və ya) qoşqunun hərəkət edən hissələrinin yaratdığı təhlükədən qorunmaq üçün istifadə olunan qoruyucu və mühafizə qurğuları risk nəzərə alınmaqla seçilməlidir.

44. Qoruyucu və mühafizə qurğuları:

44.1. möhkəm, dayanıqlı konstruksiyaya malik olmalıdır;

44.2. təhlükəsiz olmalıdır;

44.3. təhlükəli zonadan müvafiq məsafədə yerləşməlidir;

44.4. təhlükəli zonalarda istehsalat prosesinə nəzarətin həyata keçirilməsinə mane olmamalıdır;

44.5. alətin sazlanması və (və ya) dəyişdirilməsi, həmçinin traktor və (və ya) qoşqulara texniki xidmət işlərinin yerinə yetirilməsinə imkan verməlidir.

45. Sabit qoruyucu hasarlar hasarlanan zonaya girişin yalnız alətlərdən istifadə ilə mümkün olacağı şəkildə etibarlı bərkidilməlidir.

46. Səyyar qoruyucu hasarlar:

46.1. İmkan daxilində maşın və (və ya) avadanlıq açıq olduqda, onlarda bərkidilmiş olaraq qalmalıdır;

46.2. qoruyucu hasarlar açıq olduğu zaman maşın və ya avadanlığın işləməsinə mane olan bloklayıcı qurğularla təchiz edilməlidir.

47. Səyyar qoruyucu hasarlar və qoruyucu qurğular elə hazırlanmalı (layihələndirilməli) və traktorun və (və ya) qoşqunun idarəetmə sistemində daxil edilməlidir ki:

47.1. hərəkət edən hissələr personal üçün əlçatan zonada olduqları müddətdə onların işə salınması mümkün olması;

47.2. qoşulma anında mümkün təsire məruz qalan şəxslər hərəkət edən hissələrin bilavasitə yaxınlığında olmasın;

47.3. yalnız alətlərdən istifadə ilə quraşdırıla bilsin;

47.4. bu qurğuların komponentlərindən birinin olmaması və ya işə düşməməsi hərəkət edən hissələrin işə salınmasının və ya dayandırılmasının qarşısını alsın;

47.5. atılan hissələrdən mühafizə müvafiq baryerin yaradılması yolu ilə təmin edilsin.

48. Traktor və (və ya) qoşquların hərəkətli hissələrinin iş üçün zəruri olan yerlərinə çıxışı məhdudlaşdırıcı qurğular:

48.1. mexaniki və ya avtomatik quraşdırılmalı (iştirak etdikləri işin növündən asılı olaraq);

48.2. alətlərdən istifadə ilə quraşdırılmalı;

48.3. atılan hissələrin yaratdığı təhlükəni məhdudlaşdırmalıdır.

49. Qoruyucu qurğular traktor və (və ya) qoşquların idarəetmə sistemləri ilə elə əlaqələndirilməlidir ki:

49.1. hərəkət edən hissələr operatorun bilavasitə yaxınlığında olduğu müddətdə onların işə salınması mümkün olmasın;

49.2. traktor və (və ya) qoşquların hərəkət edən hissələrini işə salarkən personalın onların bilavasitə yaxınlığında olması mümkün olmasın;

49.3. qoruyucu vasitələrin komponentlərindən birinin olmaması və ya işlək vəziyyətdə olmaması hərəkətli hissələrin işə salınması və ya dayandırılması mümkünliyünü istisna etsin.

50. Qoruyucu qurğular yalnız alətlərdən istifadə ilə quraşdırılmalıdır (sökülməlidir).

51. Traktor və (və ya) qoşqularda elektrik enerjisindən istifadə olunduğu halda onlar elə hazırlanmalı (layihələndirilməli), istehsal edilməli və quraşdırılmalıdır ki, elektrik cərəyanından zədələnmə təhlükəsi aradan qaldırılsın.

52. Traktor və (və ya) qoşqularda elektrik enerjisindən başqa enerjiden (hidravlik, pnevmatik, istilik enerjisi) istifadə olunursa, onlar elə hazırlanmalı (layihələndirilməli) və istehsal edilməlidir ki, bu enerji növləri ilə bağlı istənilən təhlükə aradan qalxsın.

53. Traktor və (və ya) qoşquların yığılması zamanı təhlükə mənbəyi ola biləcək səhvlər aradan qaldırılmalıdır. Bu, mümkün deyilsə, traktor və (və ya) qoşquya bilavasitə xəbərdarlıq yazısı tətbiq edilməlidir. Təkrar yığılma zamanı mümkün səhvlər haqqında məlumat istismar kitabçasında (təlimatında) göstərilməlidir.

54. Yığılma zamanı maye və qazların qarışması və (və ya) elektrik naqillərinin səhv birləşdirilməsinin səbəb olduğu təhlükə aradan qaldırılmalıdır. Bu, mümkün deyilsə, borularda, naqillərdə və (və ya) birləşdirici bloklarda bu barədə məlumat göstərilməlidir.

55. Traktor və (və ya) qoşqunun yüksək və ya aşağı temperaturlu detallarına və ya materiallarına təmas və ya yaxınlığın yaratdığı təhlükənin aradan qaldırılması üçün tədbirlər görülməlidir.

56. Traktor və (və ya) qoşqulardan yüksək və ya aşağı temperaturlu işçi və tullantı maddələrin atılması təhlükəsi qiymətləndirilməlidir, təhlükə olduqda isə onun azaldılması üçün tədbirlər görülməlidir.

57. Traktor və (və ya) qoşqunun hissələri ilə təmas və ya bilavasitə yaxınlıq və ya işdə yüksək və ya aşağı temperaturlu maddələrdən istifadə zamanı xəsarətlərdən qorunma təmin edilməlidir.

58. Əl alətlərinin metal səthləri, traktor və (və ya) qoşquların metal tutacaqları və qıfılları istilik izolyasiyası materialı ilə örtülməlidir. Dərinin açıq hissəsinin traktor və (və ya) qoşqunun metal səthləri ilə mümkün (təsadüfi) təması olduqda onların temperaturu icazə verilən dəyərlər daxilində olmalıdır.

59. Traktor və (və ya) qoşqu elə hazırlanmalıdır (layihələndirilməlidir) ki, bilavasitə traktor və (və ya) qoşqunun, traktor və (və ya) qoşqu tərəfindən yaradılan və ya istifadə olunan qazların, mayələrin, tozların, buxarların və digər maddələrin səbəb olduğu yanğın və ya qızma təhlükəsi olmasın.

60. Traktor və (və ya) qoşqu elə hazırlanmalıdır (layihələndirilməlidir) ki, bilavasitə traktor və (və ya) qoşqunun, traktor və (və ya) qoşqu tərəfindən yaradılan və ya istifadə olunan qazların, mayelərin, tozların, buxarların və digər maddələrin səbəb olduğu yolverilməz partlayış riski olmasın, bunun üçün:

60.1. partlayış təhlükəli maddələrin təhlükəli konsentrasiyasından qaçınılmalıdır;

60.2. partlayış təhlükəli maddələrin konsentrasiyasına fasiləsiz avtomatik nəzarət həyata keçirilməlidir;

60.3. potensial partlayış təhlükəli mühitin alışmasının qarşısı alınmalıdır;

60.4. partlayışın nəticələri minimuma endirilməlidir.

61. Traktor və (və ya) qoşquların istismarı zamanı icazə verilən parametrləri aşmayan səs-küy, infrasəs, hava və təmas ultrasəsi parametrləri təmin edilməlidir.

62. İstismar kitabçasında (təlimatında) traktor və (və ya) qoşqunun səs-küy parametrləri və qeyri-müəyyənlik parametrləri müəyyən edilməlidir.

63. Traktor və (və ya) qoşqunun hazırlanması (layihələndirilməsi) zamanı personala təsir edən vibrasiyanın icazə verilən parametrlərə uyğun olması təmin edilməlidir.

64. Əl ilə idarə olunan qoşqular üçün istismar kitabçasında (təlimatında) personala təsir edən korreksiya edilmiş vibrasiya sürətlənməsinin tam orta kvadrat dəyəri və bu dəyərin qiymətləndirilməsi məqsədilə qeyri-müəyyənlik parametrləri göstərilməlidir.

65. Traktor və (və ya) qoşqulara ionlaşdırıcı şüalar təhlükə yaratmayacaq şəkildə hazırlanmalı (layihələndirilməli) və istehsal edilməlidir.

66. Lazer avadanlığından istifadə zamanı:

66.1. təsadüfi şüalanmanın qarşısı alınmalıdır;

66.2. birbaşa, əks olunan, yayılmış və ikinci dərəcəli şüalanmadan qorunma təmin edilməlidir;

67. Traktor və (və ya) qoşquların hazırlanması (layihələndirilməsi) zamanı personalın ionlaşdırmayan şüaların, statik elektrik, daimi maqnit sahələrinin, sənaye tezliyindəki elektromaqnit sahələrinin, radiotezlik və optik diapazonlardakı elektromaqnit şüalarının əlverişsiz təsirindən qorunması üzrə tədbirlər görülməlidir.

68. Traktor və (və ya) qoşquların istismar zamanı buraxdığı qazlar, mayelər, tozlar, buxarlar və digər tullantılar insan həyat və sağlamlığı və ətraf mühit üçün təhlükə mənbəyi olmamalıdır.

69. Belə bir təhlükə mövcud olduqda traktor və (və ya) qoşqu bu maddələrin yığılması və (və ya) kənarlaşdırılması üçün bu maddələrin buraxılması mənbəyinə mümkün qədər yaxın yerləşən qurğularla, həmçinin tullantılara fasiləsiz avtomatik nəzarətin həyata keçirilməsi üçün qurğularla təchiz edilməlidir.

70. Traktor və (və ya) qoşqu personalın traktor və (və ya) qoşqunun içində bağlı qalmasının qarşısını alan vasitələrlə, bu, mümkün deyilsə, köməyə çağırmaq üçün siqnal cihazları ilə təchiz edilməlidir.

71. Traktor və (və ya) qoşqunun personalın ola biləcəyi hissələri personalın sürüşməsinin, büdrəməsinin və ya onlarda və ya onlardan yıxılmasının qarşısını alacaq şəkildə hazırlanmalıdır (layihələndirilməlidir).

72. Traktor və (və ya) qoşquya texniki xidmət yerləri təhlükəli zonalardan kənarda yerləşməlidir.

73. Texniki xidmət imkan daxilində traktor və (və ya) qoşqunun dayanması zamanı həyata keçirilməlidir. Texniki səbəblərdən bu şərtlərə riayət olunması mümkün deyilsə, texniki xidmətin təhlükəsiz olması təmin edilməlidir.

74. Traktor və (və ya) qoşqularda nasazlıqların aşkar edilməsi üçün diaqnostika avadanlığının quraşdırılması mümkünlüyü təmin edilməlidir.

75. Traktor və (və ya) qoşquların tez-tez dəyişdirilməsi tələb olunan hissələrinin tez və təhlükəsiz şəkildə çıxarılması və dəyişdirilməsi mümkünlüyü təmin edilməlidir (xüsusən, onların istismar zamanı dəyişdirilməsi tələb olunursa və ya onlar dağılmış və ya köhnəlmişsə, bu, təhlükə yarada bilər). Bu işlərin istismar təlimatına uyğun olaraq alət və ölçmə cihazlarından istifadə ilə yerinə yetirilməsi üçün bu elementlərə təhlükəsiz çıxış təmin edilməlidir.

76. İş yerinə, bütün texniki xidmət zonalarına təhlükəsiz çıxış üçün vasitələrin (pilləkən, qalereya, keçid və s..) mövcudluğu təmin edilməlidir.

77. Traktor və (və ya) qoşqular rəngi və ölçüsü ilə identifikasiya olunan bütün enerji mənbələrindən ayırma vasitələri ilə təchiz edilməlidir. Onların işə düşməsi təhlükənin təsir zonasında olan şəxslər üçün təhlükə yarada biləcəyi hallarda onların bloklanması mümkünlüyü təmin edilməlidir.

78. Personal çıxışı olan istənilən yerdə olduğu zaman enerji təchizatının söndürülüb söndürülmədiyini yoxlaya bilmədiyi halda enerji təchizatının söndürülməsi vasitələrinin bloklanması mümkünlüyü təmin edilməlidir.

79. Enerji təchizatı söndürüldükdən sonra traktor və (və ya) qoşqunun dövrələrində qalan istənilən enerjini təhlükəsiz şəkildə boşaltmaq (dağıtmaq) mümkünlüyü təmin edilməlidir. Zərurət olduqda informasiyanın qorunması, qəza işıqlandırması üçün bəzi dövrələr enerji mənbələrinə qoşulmuş olaraq qala bilər. Bu halda personalın təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün tədbirlər görülməlidir.

80. Traktor və (və ya) qoşqu elə hazırlanmalıdır (layihələndirilməlidir) ki, istismar kitabçasında (təlimatında) nəzərdə tutulmayıbsa, personalın müdaxiləsi zərurəti məhdudlaşdırılsın.

81. Personalın müdaxiləsinin qarşısını almaq mümkün olmadıqda bu müdaxilə təhlükəsiz olmalıdır.

82. Traktor və (və ya) qoşqunun təhlükəli elementlər ehtiva edən daxili hissələrinin təmizlənməsi prosesinin təhlükəsiz şəkildə aparılması təmin edilməlidir.

83. Traktor və (və ya) qoşqunun idarə edilməsi üçün zəruri olan məlumat personal tərəfindən birmənalı başa düşülməlidir. İstismar zamanı personalı çox yükləməmək üçün məlumat həddindən artıq çox olmamalıdır.

84. Personal işdə nasazlıqlarla əlaqədar təhlükəyə məruz qala biləcəyi təqdirdə maşın və (və ya) avadanlıq xəbərdarlıqedicisi akustik siqnal və ya işıq siqnalı verən cihazlarla təchiz edilməlidir.

85. Traktor və (və ya) qoşquların xəbərdarlıqedicisi siqnalizasiya cihazlarının verdiyi siqnallar birmənalı başa düşülməlidir. Personal xəbərdarlıqedicisi siqnalizasiya cihazlarının işini yoxlamaq imkanına malik olmalıdır.

86. Görülmüş tədbirlərə baxmayaraq, təhlükə varsa, traktor və (və ya) qoşqu aydın olan və Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində (dillərində) tərtib edilmiş xəbərdarlıq yazıları (nişanları) ilə təchiz edilməlidir.

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında” texniki rəqlamentə **2 nömrəli əlavə**

Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorları üçün əlavə təhlükəsizlik tələbləri

1. Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorları

1.1. Hərəkətlərindən dolayı təhlükələrin yaranmasına səbəb olan traktorlar həm də bu əlavədə göstərilən təhlükəsizlik tələblərinə cavab verməlidir.

1.2. Traktor və onun işçi orqanları təyinatı üzrə istifadə edilərkən operatorun və təhlükəli zonada olan personalın təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə operatorun iş yerindən müşahidəlilik kifayət qədər olmalıdır. Zəruri hallarda zəif görünüş sahəsi nəticəsində yaranan təhlükələri aradan qaldırmaq məqsədilə tələb olunan vasitələr təmin edilməlidir.

1.3. Operator özünün iş yerində olarkən traktoru istismar etmək üçün zəruri olan idarəetmə vasitələrini hərəkətə gətirmək imkanına malik olmalıdır. İstisnaları yalnız təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə operatorun iş yerindən kənarında yerləşən idarəetmə vasitələrinin köməyi ilə yerinə yetirilməli olan iş növləri təşkil edir.

1.4. Təkərli traktorların sükanla idarəetmə sistemi sükan çarxına və ya idarəetmə linglərinə idarə edilən təkərlərə xarici təsirlər nəticəsində yaranan qüvvəni azaldacaq şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.5. Diferensialın bloklamanı idarəetmə vasitəsi traktor hərəkətdə olarkən diferensialı blokdan çıxarmağın mümkün olacağı şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.6. Əgər traktor təyin edilmiş funksiyaları icra edərək istehsal proseslərini yerinə yetirmək məqsədilə onun ölçülərini aşan avadanlıqlarla (məsələn, stabilizatorlarla, oxlarla və s.) təchiz edilmişdirsə, operator hərəkətə başlamazdan əvvəl həmin avadanlıqların traktor hərəkətdə olarkən təhlükə yaratmayan, əvvəlcədən müəyyən edilmiş vəziyyətdə olmasına əmin olmalıdır.

1.7. Mühərriki işə salarkən traktorun sərbəst hərəkəti ehtimalı istisna edilməlidir.

1.8. Traktorlar istismar sənədlərində nəzərdə tutulmuş iş rejimlərində, yük səviyyəsində və hərəkət sürətində təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədilə sürətin azaldılması,

dayanma, tormozlama və hərəkətsiz vəziyyətdə qalma prosesləri üçün irəli sürülən tələblərə cavab verməlidir.

1.9. Operator idarəetmənin işçi orqanının köməyi ilə traktorun sürətini azaltmaq və ya onu tamamilə dayandırmaq imkanına malik olmalıdır. Əgər bu, təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədilə tələb olunarsa, idarəetmə sisteminin nasazlığı və ya enerji təchizatı prosesinin pozulması halında traktorlar tam müstəqil və asanlıqla əldə edilə bilən idarəetmə orqanlı hərəkət sürətinin azaldılması üçün qəza və ya dayandırma qurğusu ilə təchiz edilməlidir.

1.10. Əgər bu, təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədilə tələb olunarsa, traktorlar onların tam hərəkətsizliyini təmin edən duracaq tormozu ilə təchiz edilməlidir.

1.11. Traktoru və ya traktorlar sistemini distant (məsafədən) idarəetmə zərurəti yaranarsa, hər bir idarəetmə bloku nəzərdə tutulduğu traktorla aydın şəkildə eyniləşdirilməlidir.

1.12. Distant idarəetmə sistemi yalnız müvafiq traktoru və (və ya) müəyyən əməliyyatları idarə edə biləcək şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.13. Distant idarəetmə sistemi ilə təchiz edilmiş maşın yalnız müəyyən idarəetmə blokundan gələn siqnalara cavab verəcək şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.14. Yaxınlıqda gedən operator tərəfindən idarə olunan traktorun hərəkəti yalnız operatorun müvafiq idarəetmə vasitələrinə davamlı təsiri nəticəsində mümkün olmalıdır. Mühərriki işə salma prosesində traktorun sərbəst hərəkəti ehtimalı istisna edilməlidir.

1.15. Yaxınlıqda gedən operator tərəfindən idarə olunan traktorun idarəetmə sistemləri onun operatora doğru sərbəst hərəkəti ilə bağlı bütün riskləri minimuma endirmək məqsədilə layihələndirilməlidir.

1.16. Traktorun hərəkət sürəti yaxınlıqda gedən operatorun hərəkət sürəti ilə müqayisə edilməlidir.

1.17. Əgər traktor fırlanan alətlə təchiz olunubsa, onun geriye hərəkəti prosesində alətin qoşulma ehtimalı istisna edilməlidir, traktorun birbaşa həmin fırlanan alətlə hərəkətə gətirilməsi istisna hal kimi nəzərə alınmalıdır. Sonuncu halda traktorun geriye hərəkət sürəti operator üçün təhlükə törətməməlidir.

1.18. Sükanla idarəetmə enerjisi mənbəyinin nasazlığı (olduğu halda) traktorun tam dayanması üçün zəruri olan bütün müddət ərzində onun idarə olunmasına mane olmamalıdır.

1.19. Traktor onun ağırlıq mərkəzinin hərəkət prosesində meydana gələn nəzarətsiz titrəyişlərin onun dayanıqlığına təsir göstərməyəcək şəkildə və onun konstruksiyasında həddindən artıq yük yaratmayacaq şəkildə layihələndirilməli, istehsal edilməli və zərurət olduqda şassiyə quraşdırılmalıdır.

1.20. Traktor nəzərdə tutulmuş istismar şəraitində dayanıqlığını itirməyəcək şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.21. Əgər nəzərdə tutulan istismar şəraitində traktorun aşma təhlükəsi yaranarsa, o, aşma halları zamanı mühafizə qurğusu ilə təchiz olunmalıdır. Traktor aşdıqda həmin qurğunun konstruksiyası traktorda olan operatoru müvafiq həcmdə deformasiya məhdudluğu ilə təmin etməlidir.

1.22. Traktorun oturacaqları müvafiq konstruksiyaya malik olmalı və ya operatora traktorun idarə edilməsi üzrə zəruri hərəkətləri məhdudlaşdırmadan olduğu yerdə özünü saxlamasına imkan verən mühafizə sistemi ilə təchiz edilməlidir.

1.23. Əgər traktorun istismar şəraitindən asılı olaraq onun üzərinə müxtəlif əşyaların düşməsi riski varsa, o, düşən əşyalardan qorunmaq üçün qurğu ilə təchiz olunmalıdır.

1.24. Əşyalar düşdükdə həmin qurğunun konstruksiyası traktorda olan operatoru müvafiq həcmdə deformasiya məhdudluğu ilə təmin etməlidir.

1.25. Yedəkləmə üçün nəzərdə tutulmuş və ya özləri yedəklənən traktorlar asan və təhlükəsiz birləşmə və ya ayırmanı təmin etmək, habelə istismar zamanı təsadüfi ayrılmanın qarşısını almaq məqsədilə layihələndirilmiş, düzəldilmiş və yerləşdirilmiş dartıcı-qoşma qurğusu ilə təchiz edilməlidir.

1.26. Yarımqoşqulu, yarımasma traktorlar yükə və torpaq şəraitinə uyğun dayaq səthli dirəklərlə təchiz edilməlidir.

1.27. Traktorları yedəyə alınan traktorların ilk sərt dayaqları ilə birləşdirən və çıxarıla bilən mexaniki güc götürmə qurğuları ehtiyatla layihələndirilməli və istehsal edilməlidir ki, istismar zamanı hərəkət edən hər hansı detal bütün uzunluğu boyunca qorunub saxlanılsın.

1.28. Çıxarıla bilən mexaniki güc götürmə qurğusunun qoşulduğu traktorun güc götürmə valı traktora möhkəm şəkildə bərkidilmiş xüsusi qoruyucu maneələrlə və ya ekvivalent mühafizə səviyyəsini təmin edən hər hansı digər qurğu ilə qorunmalıdır.

1.29. Çıxarıla bilən güc götürmə qurğusuna girişi təmin etmək məqsədilə bu qoruyucu maneə açılma imkanına malik olmalıdır. Yuxarıda qeyd edilmiş qurğunu quraşdırarkən

özügedən traktor hərəkətdə olarkən kardan valının qoruyucu maneəni zədələməsinin qarşısını almaq üçün kifayət qədər yer qalmalıdır.

1.30. Yedəyə alınan traktorun güc götürmə valı ona bərkidilmiş qoruyucu örtüyə bağlanmalıdır.

1.31. Burucu moment məhdudlaşdırıcıları və ya qabaqlama muftası yalnız yedəyə alınan traktor tərəfdən kardan valının universal oynağına bərkidilə bilər. Çıxarıla bilən mexaniki güc götürmə qurğusu müvafiq şəkildə markalanmalıdır.

1.32. İşləyə bilməsi üçün yedəyə alınan bütün traktorları traktorlarla birləşdirən və çıxarıla bilən mexaniki güc götürmə qurğusunun tələb olunduğu bütün yedəklənən traktorların onun elə bir birləşdirmə sistemində malik olmalıdır ki, traktorları ayırmaq zərurəti yarandıqda qurğunun özünü və onun qoruyucu maneələrini yerlə və traktorların detalları ilə onların təması nəticəsində yaranan zədələrdən qoruya bilsin.

1.33. Qoruyucu maneələrin xarici hissələri çıxarıla bilən mexaniki güc götürmə qurğusu ilə eyni vaxtda fırlana bilməyəcək şəkildə layihələndirilməli, istehsal edilməli və yerləşdirilməlidir. Qoruyucu maneə kardan valını daxili oynaq çəngəllərinin sonuna qədər (sadə universal oynaq olduqda) və geniş bucaqlı universal oynaq olduqda ən azı xarici oynaqın ortasına qədər örtməlidir.

1.34. Əgər traktorda iş yerlərinə giriş vasitələri çıxarıla bilən mexaniki güc götürmə qurğusunun yaxınlığında yerləşirsə, onlar, konstruksiyada nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, kardan valının qoruyucu maneələrinin pilləkən kimi istifadə ehtimalını istisna edəcək şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.35. Akkumulyator batareyalarının quraşdırılma yerləri traktor aşdığı zaman elektrolitin operatorun üzərinə düşməsi ilə nəticələne biləcək təhlükəni və operatorun iş yerində elektrolit buxarlarının yığılmasını istisna edəcək şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.36. Traktor akkumulyator batareyalarını asanlıqla əldə edilə bilən və xüsusi olaraq bu məqsəd üçün nəzərdə tutulmuş qurğu (ayırıcı) vasitəsilə ayırmağın mümkün olacağı şəkildə layihələndirilməli və istehsal edilməlidir.

1.37. Təhlükələrin növlərindən asılı olaraq traktor asanlıqla əldə edilə bilən yerlərdə yerləşən odsöndürənlər və (və ya) quraşdırılmış yanğınsöndürmə sistemləri ilə təchiz edilməlidir.

1.38. Traktorun əsas funksiyası təhlükəli maddələrin tozlanmasıdır, operator həmin maddələrin ona təsiri riskindən qorunmalıdır.

1.39. Operatorlar üçün oturacaqlarla təchiz olunmuş traktorlar yedəyə alan traktordan yedəyə alınan traktora müvafiq siqnal ötürmə qurğusu ilə təchiz edilməlidir (zəruri olduqda).

1.40. Aqreqatın istismarı zamanı enerji vasitəsinin kabinəsindən kənarında yerləşən kənd təsərrüfatı maşınları operatorlarının iş yeri torpaq, texnoloji material və palçıqın atılmasından mühafizə edilməlidir.

1.41. Daşınma enini və (və ya) hündürlüyünü azaltmaq məqsədilə nəzərdə tutulmuş qatlama elementləri onları daşınma vəziyyətində saxlamaq üçün mexaniki və ya digər vasitələrə malik olmalıdır.

1.42. Dağ şəraitində istismar üçün nəzərdə tutulmuş traktorlar və enerji vasitələri maksimum icazə verilən yana əyilmə siqnalizatorları ilə təchiz edilməlidir.

1.43. Asma, yarımasma, qoşqulu, yarımqoşqulu və quraşdırılmış traktorlar üçün müəyyən edilmiş təhlükəsizlik tələbləri asma, yarımasma, qoşqulu və ya quraşdırılan traktordan ibarət maşın-traktor aqreqatının tərkibində sınaqdan keçirilərkən qiymətləndirilir.

1.44. Əgər özügedən traktorlar təhlükəli mühitdə istifadə üçün nəzərdə tutulubsa və traktorların özləri təhlükəli mühitin yaranmasına səbəb olurlarsa, o zaman operatorun normal işini təmin etmək və onu gözlənilən təhlükələrdən qorumaq üçün müvafiq qurğular nəzərdə tutulmalıdır.

1.45. Operatorun iş yerini kabinə ilə təchiz edərkən həmin kabinə operatora tez bir zamanda traktoru tərk etməyə imkan verməli və ən azı bir qəza çıxışına malik olmalıdır.

1.46. Daşınma vəziyyətində enerji vasitəsinin işıq siqnalı qurğularını örtən, enerji vasitəsi ilə aqreqatlaşdırılan traktorlar şəxsi xarici işıqlandırma cihazları ilə təchiz edilməlidir.

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında” texniki rəqlamentə **3 nömrəli əlavə**

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında” texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu sertifikatlaşdırma formasında təsdiq edilməli olan texniki tənzimləmə obyektlərinin siyahısı

1. Traktorlar və qoşqular:

1.1. Maksimal hesablama sürəti saatda ən azı 6 kilometr olan təkərli kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorları;

1.2. Maksimal hesablama sürəti saatda ən azı 6 kilometr olan tırtıllı kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorları;

1.3. Kənd təsərrüfatı və ya meşə təsərrüfatı təyinat yüklərin daşınması üçün nəzərdə tutulmuş maksimal hesablama sürəti saatda ən azı 6 kilometr olan traktor qoşquları.

2. Traktorların və ya qoşquların komponentləri:

2.1. İşıqlandırıcı və işıq-siqnal cihazları;

2.1.1. Qabarit işıqları və əyləc siqnalları;

2.1.2. Arxa gediş fənələri;

2.1.3. Dönmə göstəriciləri;

2.1.4. Uzaq işıq faraları;

2.1.5. Yaxın işıq faraları;

2.1.6. Dumana qarşı faralar;

2.1.7. Arxa dumana qarşı işıqlar;

2.1.8. Dayanacaq işıqları;

2.1.9. Arxa nömrə nişanının işıqlandırılması üçün qurğular.

2.2. İşıq əksetdirici qurğular;

2.3. Arxa görünüş güzgüləri;

2.4. Səsli siqnalizasiya cihazları;

2.5. Şüşələr;

2.6. Təhlükəsizlik kəmərləri;

2.7. Sürətini məhdudlaşdıran qurğular;

2.8. Spidometrlər;

2.9. Mexaniki dartıcı-qoşqu qurğular;

2.10. Şinlər;

2.11. Mühərriklər;

2.12. Operatorun oturacağı;

2.13. Kabinlər.

3. Qaz yanacaqda mühərriki təmin etmək üçün avadanlıq:

3.1. *Mayeləşdirilmiş neft qazı (MNQ)*;

3.1.1. Qaz balonu;

3.1.2. 80 faizli dayandırıcı klapın;

3.1.3. Səviyyə göstəricisi;

3.1.4. Qoruyucu klapın;

3.1.5. Məhdudlaşdırıcı klapın ilə distansiyadan (məsafədən) tənzimlənən işlək klapın;

3.1.6. Təzyiq tənzimləyicisi və buxarlandırıcı;

3.1.7. Distansiyadan (məsafədən) tənzimlənən bağlayıcı klapın;

3.1.8. Yanacaq doldurma bloku;

3.1.9. Qaz kəmərləri və şlanqlar;

3.1.10. MNQ komponentləri arasında birləşdirici qaz kəmərləri;

3.1.11. İnjektor, qaz sıxıcı kompressor, qaz qarışdırıcı;

3.1.12. Elektron idarəetmə bloku;

3.1.13. Təzyiq məhdudlaşdırıcı;

3.1.14. Yoxlama klapın;

3.1.15. Qaz kəmərinin qoruyucu klapın;

3.1.16. Qaz dozatoru;

3.1.17. MNQ filtri;

3.1.18. Təzyiq və temperatur sensoru;

3.1.19. Yanacaq nasosu;

3.1.20. İzolyasiya edilmiş qidalanma sisteminin ötürücüsü;

3.1.21. Ehtiyat yanacağın təchizatı birləşdirici qol boru;

- 3.1.22. Müxtəlif yanacaq növlərinə dəyişdirmə sistemi;
- 3.1.23. Yanacaq kəməri.
- 3.2. *Sıxılmış təbii qaz (STQ):*
 - 3.2.1. Balonlar;
 - 3.2.2. Əl ventili;
 - 3.2.3. Avtomatik klapan;
 - 3.2.4. Qoruyucu qurğu;
 - 3.2.5. Məhdudlaşdırıcı qurğu;
 - 3.2.6. Nəzarət klapanı və ya yoxlama klapanı;
 - 3.2.7. Reduksiya klapanı;
 - 3.2.8. Qoruyucu təzyiq məhdudlaşdırıcısı (müəyyən bir temperaturda işə salınan);
 - 3.2.9. Məhdudlaşdırıcı klapan;
 - 3.2.10. Qoruyucu təzyiq məhdudlaşdırıcısı (müəyyən bir təzyiqdə işə salınan);
 - 3.2.11. Ehtiyat yanacağın təchizatı birləşdirici qol boru;
 - 3.2.12. Müxtəlif yanacaq növlərinə dəyişdirmə sistemi;
 - 3.2.13. Elastik yanacaq kəməri – şlanqlar;
 - 3.2.14. STQ filtri;
 - 3.2.15. Təzyiq tənzimləyicisi;
 - 3.2.16. Təzyiq və temperatur sensoru;
 - 3.2.17. Yanacaq doldurma bloku və ya qovşağı;
 - 3.2.18. Qaz təchizatı tənzimləyicisi və qaz-hava qarışdırıcı və ya injektor.

“Kənd təsərrüfatı və meşə təsərrüfatı traktorlarının və onların qoşqularının təhlükəsizliyi haqqında” texniki rəqlamentin tələblərinə uyğunluğu uyğunluq bəyannaməsi formasında təsdiq edilməli olan texniki tənzimləmə obyektlərinin siyahısı

1. Kənd təsərrüfatı maşınları;
2. Sənaye traktorları.